

וַיֹּאמֶר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (ישעיה נה) כִּי לֹא מִחֲשָׁבוֹתַי מִחֲשָׁבוֹתֵיכֶם.

בא ראה, כשפנן אדם רוצה לנקם מאחר, הוא שותק ולא אומר דבר. שאם יודיע לו, שהוא ישמר ולא יוכל לו. אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כן, לא עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם פעמים ושליש, כי אין מי שימחה בידו שיאמר לו מה עשית, ולא ישמר ממנו ולא יוכל לעמד לפניו.

בא ראה, ויאמר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. הודיע להם על ידי נח והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. אחר שלא שמעו, הביא עליהם דין והאביד אותם מעל פני הארץ.

בא ראה מה כתיב ביה בנח ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו מפעשנו. (כ"א) נח לאמר, וקמה זה? אלא לאמר - זו האשה. זה - זה צדיק. רמז שהקדוש ברוך הוא קרא לנח, לאמר, מה זה לאמר? אלא מקום זה קורא לו נח, ומיהו? ארץ הקדושה. לאמר זה ינחמנו עשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה בנחמא עליונה. כתוב כאן זה ינחמנו וכתוב שם (ישעיה כה) זה ה' קונינו לו. אשרי הצדיקים שרשומים ברשם של חותמת המלך העליונה להיות רשומים בשמו, והוא שם שמות בארץ פראוי. כתוב ויקרא את שמו נח, וכתוב (בראשית כה) ויקרא את שמו נח. למה לא כתוב אמת? אלא שם דנה (אחת), וכאן דנה אחרת, כמו שנואמר (ישעיה ו) ואראה את ה'. ואראה ה' לא כתוב אלא את ה'. גם כאן ויקרא שמו נח - וכתוב ממש, הקדוש ברוך הוא קרא לו נח. אבל כאן א"ת - להכליל את השכינה.

מאיפה היה יודע? אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב ארוהה האדמה ברוך הוא: רבנו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה?

וַיֹּאמֶר יי אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח (ישעיה נה) כִּי לֹא מִחֲשָׁבוֹתַי מִחֲשָׁבוֹתֵיכֶם.

תא חזי, בד בר נש בעי לנקמא מאחרא שתיק ולא אמר מידי. דאילו אודעיה יסתמר ולא יכיל ליה. אבל קדשא בריך הוא לאו הכי עביד. לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא. בגין דלא איתאי דימחי בידיה דיימא ליה מה עבדת ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה.

תא חזי, ויאמר יי אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעו. בטר דלא שמעו, אייתי עליהון דינא ואביד לון מעל אפי ארעא.

תא חזי, מה כתיב ביה בנח ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו מפעשנו. (כ"א)

מקומו בדרף ס' ובתוס' בהגהת האר"י (כ"א אמאי הכא לאמר. ואמאי זה. אלא לאמר דא אתתא. זה דא צדיק. רמז דקדשא בריך הוא קרא ליה לנח נייחא דארעא. לאמר. מאי לאמר. אלא אתר דא קרי ליה נח ומאן איהו ארעא קדושא. לאמר זה ינחמנו עבד ליה קדשא בריך הוא לתתא כנונא עלאה. כתיב הכא זה ינחמנו וכתוב בתם (ישעיה כה) זה יי קוינו לו. וכאין אנון צדיקניא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא עלאה למחוי בשמיה רשימין. ואיהו שוי שמחן בארעא כדקא יאות. כתיב ויקרא את שמו נח, וכתוב (בראשית כה) ויקרא שמו נח. אמאי לא כתיב את. אלא בתם דנח (קרא) והכא דנח אחרא. כמה דאת אמר (ישעיה ו) ואראה את ה'. ואראה יי לא כתיב אלא את יי. אופי הכא ויקרא שמו נח. וקב דנח דיליה קדשא בריך הוא ממש קרי ליה נח. אבל הכא א"ת, לאכללא שכינתא.

מנא הוה ידע. אלא בשעתא דלייט קדשא בריך הוא עלמא דכתיב ארוהה

האדמה בעבורך. אמר אדם קמי (דף נח ע"ב)

שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב ארוהה האדמה ברוך הוא: רבנו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה?

במותך. והיו מחכים עד שעה שנולד נח. וכיון שנולד, ראה אותו מהול רשום באות הקדש, וראה שכניה דבוקה עמו, ואז קרא את שמו על מה שעשה אחר כך.

בתחלה לא היו יודעים לזרע ולקצר ולחרש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם. כיון שבא נח, התקין אמנות להם וכל הכלים שצריכים לתקן את האדמה לעשות פרות. זהו שכתוב זה ינחמנו ממצענו ומעצבון ידנו מן האדמה. שהוא הוציא את הארץ ממה שהתקלה שהיו זורעים חטים - וקוצרים קוצים ודרדרים. ולכן כתוב איש האדמה.

רבי יהודה אמר, איש האדמה, כמו שנאמר (רות א) איש נעמי. משום שנקרא צדיק והוציא את הארץ בקרבן שעשה ממה שהתקלה, שכתוב לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ולכן נקרא איש האדמה, ועל זה קרא לו שם על מה שיבא.

רבי יהודה פתח, (תהלים מז) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. פסוק זה הקימוהו ונתבאר. אבל לכו חזו וגו' (מה זה חזו? כמו שנאמר (ישעיה בא) חזות קשה הגד לי. במעשי הקדוש ברוך הוא נגלה נבואה עליונה לבני אדם. אשר שם שמות בארץ - שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל) [והוא לשון שממון]. שאלו היו מפעלות יו"ד ה"א ודאי ה"א - שם קיום בארץ, אבל משום שהיו מפעלות השם של אלהים - שם שמות בארץ. אמר לו רבי חייא, כעת התעוררת לזה? לא כן אני אמרתי לו, משום שבין שם זה ובין שם זה הכל הוא שבת. אבל אני אמרתי לו כמו שהעירו

יהא עלמא בלטיותא. אמר ליה עד דיתיליד לך בן מהול כגוונא דילך. והווי מחפאן עד שעתא דאתיליד נח. וכיון דאתיליד חמא ליה גזיר רשים באת קדישא. וחמא שכינתא מתדבקא בהדיה. פדין קרא שמייה על מה דעביד לבתר.

בקרמותא לא הוו ידעי למזרע ולמחצד ולמחרש והווי עבדי פולחנא דארעא בידיהו. כיון דאתא נח אתקין אומנותא להו וכל מאנין דצריכין לתקנא ארעא למעבד פירין. הדיא הוא דכתיב זה ינחמנו ממצענו ומעצבון ידנו, מן האדמה. דאיהו אפיק ארעא ממה דאתלטייא. דהווי זרעין חטין וקצרין גובין ודרדרין. ובגיני כן פתיב איש האדמה.

רבי יהודה אמר איש האדמה כמה דאת אמר, (רות א) איש נעמי. בגין דאקרי צדיק ואפיק לה לארעא בקרבנא דעבד ממה דאתלטייא דכתיב לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ובגין דא אקרי איש האדמה. ועל דא קרא ליה שמא על מה דייתי.

רבי יהודה פתח (תהלים מז) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל לכו חזו וגו'. (כאי חזו כמה דאת אמר, (ישעיה בא) חזות קשה הוגד לי. בעובדוי דקדשא ברוך הוא אתגלי נבואה עלאה לבני נשא. אשר שם שמות בארץ. שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא) (והוא לשון שממון) דאלו הוו מפעלות יוד הא ואו הא שם קיום בארץ, אבל בגין דהווי מפעלות שמא דאלהים שם שמות בארץ. אמר ליה רבי חייא השתא אתעררת להאי לאו, אנא הכי אמינא ליה. בגין דבין שמא דא ובין שמא דא כללא הוא שבחא.